

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ХАРЧОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Вступ. Систематичне проведення моніторингу показників ринкової активності дозволяє підприємству виявити трансформаційні процеси у зовнішньому середовищі його функціонування і, тим самим, своєчасно проводити стратегічні зміни в здійснюваній господарській діяльності для збереження конкурентних переваг в займаному сегменті ринку. Однією з основних причин, що призводять до поетапної втрати вказаних переваг, є організаційна інертність, що не дозволяє підприємству привести свою стратегію розвитку у відповідність з новим станом зовнішнього середовища. Так, відсутність розроблених базових стратегій, що визначають шлях розвитку підприємства, призвела до зниження економічної ефективності діяльності харчових підприємств Одеського регіону (на кінець 2005 року рентабельність операційної діяльності склала 3,8 %) та появи значної питомої ваги збиткових підприємств (36,6 %) [1]. Зважаючи на особливості Одеського харчопереробного підкомплексу: наявність попиту на вироблену продукцію та сприятливі агрокліматичні умови для розвитку сировинної бази, на нашу думку, переробним підприємствам для досягнення конкурентоспроможності слід проводити агресивні базові стратегії, реалізація яких найбільшою мірою заснована на розроблених функціональних, до складу яких входять інвестиційні стратегії.

У роботах економістів висловлюються різні погляди щодо залучення інвестицій в розвиток харчових підприємств. Так, Михайлов А. [2, с. 85 - 87] вказує на необхідність розробки сприятливої інвестиційної політики з боку держави, а саме, введення податкових канікул та використання податкового інвестиційного кредиту. Шебаніна О. [3, с.59 - 60] вбачає зростання інвестиційної активності на переробних підприємствах шляхом створення спільних підприємств за участю іноземних інвесторів.

Незважаючи на те, що вчені збігаються в думках відносно необхідності розробки державної політики, що сприятиме залученню іноземних інвестицій у харчову промисловість та підвищенню зацікавленості банків і лізингових компаній у фінансуванні інноваційної діяльності переробних підприємств, слід зазначити, що в теперішній час участь держави в інвестиційній діяльності в харчову промисловість є незначною. Так, за даними управління статистики в Одеській області частка державних вкладень у загальному обсязі інвестицій в основний капітал харчових підприємств регіону в 2005 році склала 5 %; іноземних інвесторів – 20 %; на власні кошти підприємств припадає 50 %; на банківські кредити – 25%. Приблизно така ж сама структура складається і в цілому по Україні: частка держави дорівнює 10 %; іноземних інвесторів – 30%; власні кошти підприємств складають 40 %, кредити банків – 20% [1]. Більш того, відносно залучення іноземних інвестицій залишається не вирішеним державою

питання щодо частки доходів, які інвестор має право вивозити за кордон і тієї частки, яка повинна залишатися на території України.

В теперішній час переробні підприємства формують інвестиційні ресурси переважно за рахунок кредитів банків у формі лізингу і слабку увагу приділяють фондовим інструментам залучення інвестицій.

Метою дослідження є розгляд позикових та залучених джерел фінансування інвестиційної діяльності на харчопереробних підприємствах.

Результати дослідження. Інструментами залучення інвестиційних ресурсів на фондовому ринку є: боргові зобов'язання з варрантами; конвертовані облігації; субординовані боргові зобов'язання; облігації з фіксованою відсотковою ставкою; емісія акцій у вільний продаж.

Боргові зобов'язання з варрантами є зобов'язаннями по поверненню кредитору грошових коштів по закінченню певного терміну з премією у вигляді відсоткового доходу. Проте такі позики бувають виключно ризикованими, тому до боргового зобов'язання додаються варранти (гарантії) - документи, що забезпечують інвестору право купувати акції компанії за обумовленою ціною і в певний термін. Якщо курс акцій піднімається, то власник зобов'язання може скористатися цим і придбати акції за ціною нижчою за ринкову вартість, а потім продати їх за ринковою вартістю. В результаті він отримає додаткову вигоду.

Одним з різновидів позик є конвертовані облігації, які є борговими документами. Конвертованість цих боргових документів припускає, що кредитор може конвертувати заборгованість, що залишилася, в акції при вигідності для нього такої операції. Більшість інвесторів віддають перевагу над конвертованими облігаціями борговим зобов'язанням з варрантами. І ось чому: володіючи конвертованими облігаціями кредитор не може розраховувати на отримання всієї суми позики до реалізації права на купівлю акцій, тоді як в другому випадку кредитору повинна бути виплачена вся сума позичених ним коштів. Крім того, він може скористатися варрантами.

Особливим видом боргових зобов'язань є субординовані боргові зобов'язання. Вони погашаються раніше зобов'язань по акціях, але пізніше за інші борги, зокрема, банківських кредитів. При ліквідації або банкрутстві компанії облігації цього роду погашаються передостанніми, за ними слідує лише утримувачі звичайних акцій. Умови конвертованості субординованих облігацій подібні до правил для звичайних конвертованих облігацій.

Форма боргу за облігаціями з фіксованою відсотковою ставкою, що не є належною до конвертації в акції, є найпростішою формою боргу. Позичальник зобов'язаний повернути позичену суму наприкінці обумовленого періоду і з певною доплатою, яка є відсотковим доходом кредитора. Борг при цьому може страхуватися або ж не страхуватися. Застрахований борг припускає прив'язку до певних активів, які стають заставою і можуть бути продані для погашення заборгованості. Борги, по яких така прив'язка не обумовлена, погашаються в звичайному порядку.

Позитивна якість акціонерного капіталу пов'язана з тим, що дохід на акцію залежить виключно від результатів діяльності компанії. За допомогою акцій капітал притягується без зобов'язань по поверненню і на невизначений тер-

мін. Випуск акцій у відкритий продаж підвищує їх ліквідність. Проте у акціонерного капіталу є і свої недоліки. Управління компанією ускладнюється внаслідок розширення числа акціонерів. Внаслідок емісії акцій відбувається дроблення доходу між безліччю учасників. Нарешті, відкритий продаж акцій може привести до втрати контролю над власністю.

Мотивом купівлі акцій для всіх потенційних інвесторів, зокрема для населення і комерційних структур, перш за все є отримання доходу не тільки по дивідендах, але і від зростання курсової вартості акцій. Для акціонерів - потенційних споживачів продукції - крім цього мотиву важливе гарантоване постачання продукції по узгоджених цінах, а для акціонерів - потенційних постачальників - гарантоване постачання сировини і матеріалів теж по узгоджених цінах.

Висновки. Ранжирування перерахованих джерел фінансування за їх питомою вагою в інвестиціях показує, що на першому місці є розширення акціонерного капіталу, потім слідує позики, а потім вже випуск облігацій. Це характерно не тільки для вітчизняної практики, але і для світової економіки.

Певну зацікавленість представляє розробка і вибір варіантів дивідендної політики, що пов'язана з розподілом прибутку в акціонерних товариствах. Слід зазначити, що принципи та методи розподілу прибутку пристосовані не тільки до акціонерних товариств, а й до підприємств будь-якого організаційно-економічного статусу.

Залучення капіталу шляхом продажу цінних паперів повинно здійснюватися планомірно, з розрахунком на належну прибутковість, інакше інвестори почнуть виявляти стриманість. В цьому випадку нестачу акціонерного капіталу потрібно буде заповнювати позиковими засобами, що загрожує високими відсотковими ставками і труднощами у погашенні заборгованості. Слід зазначити, що в залученні акціонерного капіталу є теж свої труднощі, пов'язані з вузькістю ринку, конкуренцією спекулятивних фірм, що обіцяють своїм клієнтам доходи набагато вищі за ставку рефінансування Національного банку України. В цій ситуації необхідно проведення жорсткої політики раціонування капіталу, що розуміється як розвиток підприємства в умовах обмеженого обсягу інвестицій. Принципи інвестиційного аналізу при цьому залишаються такими ж, але більша увага приділяється інвестиційним можливостям і доступності засобів для фінансування на перспективу.

В умовах раціонування капіталу вибір інвестиційної стратегії перетворюється в конкурс на право користування саме обмеженим обсягом грошових ресурсів заради максимізації майбутньої цінності підприємства.

Література

1. www.ukrstat.gov.ua
2. Михайлов А.М. Інвестиційна політика країни як передумова відтворення виробничого потенціалу аграрних підприємств // Економіка АПК. – 2006. - № 2. с. 85 – 89.
3. Шибаніна О.В. Інвестиційне забезпечення розвитку продовольчого підкомплексу АПК // Економіка АПК. – 2007. - № 2. с. 56 – 61.